

ภาพปกโดย: อภิตตย์ มุสิกสาร

รัฐศาสตร์สาร

ปีที่ 41 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2563)

ISSN 0125-135X

รัฐศาสตร์สาร เป็นวารสารทางวิชาการ มีวัตถุประสงค์เผยแพร่ความรู้และความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ในทางวิชาการในแขนงวิชารัฐศาสตร์ ตลอดจนสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้อาจารย์และนักวิชาการให้เสนอผลงานทางวิชาการ และเพื่อให้เป็นเอกสารประกอบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ทัศนะและข้อคิดเห็นในวารสารฉบับนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบแต่อย่างใดของคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้ประสงค์จะขอนำข้อความใดจากวารสารฉบับนี้ไปเผยแพร่ จะต้องได้รับอนุญาตจากผู้เขียนและบรรณาธิการตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์เสียก่อน

รัฐศาสตร์สาร ยินดีรับพิจารณาบทความ โดยต้องส่งต้นฉบับบทความจำนวน 3 ชุด และแผ่นดิสเก็ตจำนวน 1 แผ่น เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องพิจารณาพร้อมกับที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ของผู้เขียน เพื่อการติดต่อกลับ

รัฐศาสตร์สาร เป็นวารสารภาษาไทย ตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม - สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ธันวาคม

สมัครสมาชิกหรือสั่งซื้อ **รัฐศาสตร์สาร** ได้ที่:-

สำนักงานรัฐศาสตร์สาร ชั้น 2 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เลขที่ 2 ถนนพระจันทร์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

- โทรศัพท์ 0 2613 2336 (ท่าพระจันทร์)

- โทรสาร 0 2226 5651

จัดจำหน่ายโดย บริษัทเคล็ดไทย จำกัด

โทรศัพท์ 0 2225 9535 ถึง 40

พิมพ์ที่:

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. 2563

โทรศัพท์ 0 2564 3104 ถึง 6

โทรสาร 0 2564 3119

<http://www.thammasatprintinghouse.com>

คณะทำงาน

ที่ปรึกษา

คณบดีคณะรัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บรรณาธิการ

ธเนศ วงศ์ยานนาวา

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
ประเทศไทย

กองบรรณาธิการ

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
ประเทศไทย

กิตติ ประเสริฐสุข

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
ประเทศไทย

อภิชาติ สถิตนิรามัย

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
ประเทศไทย

นลินี ต้นธูวณิชย์

คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ประเทศไทย

นิติ ภาวครพันธ์ุ์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
ประเทศไทย

สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
ประเทศไทย

เกษม เพ็ญภินันท์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
ประเทศไทย

วิฒนา สุกัณศีล

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
ประเทศไทย

Patrick Jory

University of Queensland, Australia

วารสาร “รัฐศาสตร์สาร” มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

“รัฐศาสตร์สาร” (Political Science Journal) เป็นวารสารวิชาการฉบับแรกของคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งมีความเป็นมายาวนานและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในวงการสังคมศาสตร์ไทย วารสารฉบับนี้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2521 เพื่อเผยแพร่ข้อมูลความรู้และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ตลอด 4 ทศวรรษที่ผ่านมา “รัฐศาสตร์สาร” ได้นำเสนอผลงานวิจัยและงานเขียนอันทรงคุณภาพจำนวนนับไม่ถ้วนจากผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาวิชา อาทิ รัฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ปรัชญา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ จิตวิทยา ฯลฯ บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ใน “รัฐศาสตร์สาร” มักถูกเอามาใช้เป็นเอกสารประกอบการสอนตามมหาวิทยาลัย ตลอดจนเป็นงานอ้างอิงสำหรับการวิจัย ทางกองบรรณาธิการมีความมุ่งมั่นที่จะรักษามาตรฐานการตีพิมพ์ รวมทั้งคอยคัดเลือกผลงานที่ทันสมัยมานำเสนอผู้อ่าน

หากมีข้อสงสัยใดเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ คุณชานนท์ จันทร์หอมกุล (ผู้ประสานงาน) โทร. 0 2613 2301

นโยบายของวารสารรัฐศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จุดมุ่งหมาย:

“รัฐศาสตร์สาร” เป็นวารสารวิชาการฉบับแรกของคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เป็นสื่อกลางสำหรับแลกเปลี่ยนนันททัศน์ในหมู่นักวิชาการและเผยแพร่ความรู้ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ทั้งในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความแปล และบทปริทัศน์หนังสือ

ขอบเขตสาขาวิชาของผลงานที่ตีพิมพ์:

- การเมืองการปกครอง
- ประวัติศาสตร์
- การระหว่างประเทศ
- ปรัชญา
- การบริหารรัฐกิจ
- สังคมวิทยา
- นิติศาสตร์
- มานุษยวิทยา
- เศรษฐศาสตร์
- วารสารศาสตร์

กำหนดการตีพิมพ์:

“รัฐศาสตร์สาร” เป็นวารสารราย 4 เดือน มีกำหนดออกปีละ 3 ฉบับ ดังนี้

- ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – เมษายน
- ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม – สิงหาคม
- ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน – ธันวาคม

ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์:

- บทความวิจัย (Research article)
- บทความวิชาการ (Academic article)
- บทความแปล (Translated article)
- บทปริทัศน์หนังสือ (Book review)

กระบวนการพิจารณาบทความ:

ผลงานทุกชิ้นที่ได้รับตีพิมพ์ในวารสาร “รัฐศาสตร์สาร” จะต้องผ่านการประเมินคุณภาพทางวิชาการโดยกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิในนามที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องของจำนวนอย่างน้อย 2 ท่าน (Double-blind Peer Review) โดยกระบวนการทั้งหมดจะใช้เวลาประมาณ 3-4 เดือน

จรรยาบรรณและความรับผิดชอบของผู้เขียน:

ผลงานที่เสนอต่อวารสาร “รัฐศาสตร์สาร” จะต้องเป็นผลงานที่ไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ของวารสารวิชาการอื่น นอกจากนี้ ผู้เขียนต้องไม่ละเมิด หรือคัดลอกผลงานของผู้อื่น (Plagiarism) ซึ่งถือเป็นการละเมิดจรรยาบรรณทางวิชาการอย่างร้ายแรง

Copyrights @ 2020 by วารสารรัฐศาสตร์สาร

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นลิขสิทธิ์ของ “วารสารรัฐศาสตร์สาร” หากผู้ใดประสงค์ที่จะนำบทความในวารสารไปใช้ไม่ว่าจะด้วยกรณีใด ๆ จะต้องได้รับความยินยอมจากบรรณาธิการบริหารของวารสารก่อน จึงจะนำเอาบทความไปใช้ได้ อีกทั้งข้อความที่ปรากฏในบทความแต่ละเรื่องในวารสาร เป็นความเห็นส่วนตัวของผู้นิพนธ์แต่ละท่าน ทางกองบรรณาธิการวารสารและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใด ๆ ต่อความผิดอันเกิดจากความเห็นส่วนตัวของผู้นิพนธ์ หากมีความผิดพลาดที่เกิดจากความเห็นส่วนตัวของผู้นิพนธ์ ผู้นิพนธ์จะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำนั้นแต่เพียงผู้เดียว

รัฐศาสตร์สาร ฉบับ 41/3 (กันยายน-ธันวาคม 2563)

บทบรรณาธิการ (9)

ผลประโยชน์ส่วนตัวที่ถูกต้อง:..... 1

บทเรียนจากกรณีสองพี่น้องแกรคัสในสมัยสาธารณรัฐโรมัน
เอกลักษณ์ ไชยภูมิ

การชำระพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 55

ของเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ โดยสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ:
ความเปลี่ยนแปลงของประวัติศาสตร์/นิพนธ์
ธนาพล ลีหมักชาติ

การสร้างภาวะครองอำนาจนำในระบบการศึกษาไทย 92

ผ่านเนื้อหาแบบเรียนรายวิชาบังคับในวิชาภาษาไทยและสังคมศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2503-2551
นฤมล นิ่มนวล

อำนาจของข้อมูลข่าวสาร: ศึกษากรณีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร 132

ที่อยู่ในการครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ
วรรณภา ตีระสังขะ

บทปริทัศน์หนังสือ

ก่อนและหลังพระเจ้าเป็นเจ้า (ศาสนา) แล้วก็คือ?..... 150

Peter Sloterdijk, *After God*, translated by Ian Alexander Moore,
(Cambridge: Polity Press, 2020)

ธเนศ วงศ์ยานนาวา

บทบรรณาธิการ

Greta Thunberg (ไม่ว่าเธอจะเติบโตมาจากชนชั้นแบบไหน) ได้เป็นบุคคลแห่งปีของนิตยสาร Time ประจำปี ค.ศ. 2019 การยกให้หนักต่อผู้ดำเนินสิ่งแวดล้อมอายุน้อยเป็นบุคคลแห่งปีสร้างความฮือฮาให้กับผู้คนจำนวนหนึ่งเป็นอย่างมาก ภาพที่แสดงสีหน้าและแววตาที่สุดแสนจะชิงชังของเธอที่มีต่อประธานาธิบดีคนสูงอายุนั้นแบบ Donald Trump เป็นภาพที่สะท้อนความขัดแย้งระหว่างรุ่น ความขัดแย้งของคนรุ่นหลังๆ ที่มีต่อคนรุ่นเก่าเป็นวิถีที่สำคัญอันหนึ่งของโลกศตวรรษที่ยี่สิบเอ็ด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหล่าคนแก่ๆ ที่ถูกล้อเลียนว่า “OK Boomer”

เพียงแต่กลุ่มที่ปฏิเสธเรื่อง ‘Climate Change’ ไม่ได้มีเฉพาะคนรุ่นเก่าๆ หรือ ‘Baby Boomer’ เท่านั้นแต่ยังปรากฏให้เห็นได้ในกลุ่มช่วงวัยอื่นๆ ด้วยไล่ไปจนถึงชนชั้น กลุ่มชาติพันธุ์ ฯลฯ ถึงกระนั้นก็ดี “วัย” ก็ยังเป็นภาพลักษณ์สำคัญของการเป็น “ผู้ปฏิเสธ” เรื่องโลกร้อน จากการสำรวจของ Pew Research Center คนอายุน้อยรู้ถึงปัญหาเรื่องโลกร้อนดีกว่าคนแก่ ประเด็นสำคัญอีกอันหนึ่งก็คือโลกร้อนเป็นปัญหาที่เกิดมาจากมนุษย์ คนอายุน้อยๆ หรือคนหนุ่มสาวก็จะรู้ดีกว่าคนแก่ สำหรับคนหนุ่มสาวปัญหา COVID-19 และโรคระบาดอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมากเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับเรื่องโลกร้อนและสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นเรื่องของการแพร่โรคจากสัตว์ไปสู่คนหรือ ‘Zoonosis’ คำอธิบายหนึ่งก็คือปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นจากการทำลายป่าจนทำให้ ‘zoonotic pathogen’ สามารถเข้าสู่คนได้สะดวกขึ้น

ครั้นเมื่อพิจารณาปัญหาเรื่องโลกร้อน การเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ และสิ่งแวดล้อมลงไปในระดับการเมืองก็จะพบไปถึงความแตกต่างของจุดยืนทางการเมือง ความคิดเรื่องโลกร้อนนั้นถูกมองว่าเป็นผลพวงของมนุษย์ แต่ผู้คนจำนวนหนึ่งก็ปฏิเสธความคิดทางวิทยาศาสตร์แบบนี้ จากการสำรวจของ National Center for Science Education พบว่าครูที่เป็นรีพับลิกันจะยอมรับว่าสิ่งที่เขียนไว้ในพระคัมภีร์ไบเบิลเป็นความจริงตามข้อความที่ได้เขียนเอาไว้ ครูที่เชื่อในความคิดแบบนี้ไปจนถึงเรื่อง “รัฐเล็ก” (minimal state) หรืออยู่กับแนวทาง

“ลิเบอรัลเทเรียน” (Libertarian) จะมีแนวโน้มที่จะยอมรับเรื่องโลกร้อนน้อยกว่า ในขณะที่เดียวกันก็มักจะนำเสนอแนวทางที่ต่อต้านความคิดเรื่องโลกร้อนด้วย

ในปี ค.ศ. 2009 เหล่านักวิทยาศาสตร์ 209 คนได้ยื่นเรื่องถึง American Physical Society ว่าให้เปลี่ยนแปลงคำอธิบายเรื่องโลกร้อน ถ้าจะกล่าวอย่างง่าย ๆ ก็คือต้องการปฏิเสธเรื่องโลกร้อน หลังจากนั้นมีการศึกษาพบว่าประมาณ 86% ของคนเซ็นชื่อเรียกร้องนี้เกิดก่อนปี ค.ศ. 1950 สำหรับคนที่เกิดก่อนปี ค.ศ. 1960 ก็อยู่ในปริมาณถึง 97% ดังนั้นการปฏิเสธเรื่องโลกร้อนจึงเป็นเรื่องของนักวิทยาศาสตร์สูงอายุมากกว่านักวิทยาศาสตร์อายุน้อย ๆ คนแก่ผิวขาวที่เป็นนักวิทยาศาสตร์จำนวนหนึ่งจึงเป็นพวกที่ปฏิเสธเรื่องโลกร้อนมากกว่านักวิทยาศาสตร์หนุ่มสาว วิชาวิทยาศาสตร์จึงไม่ใช่ข้อยืนยันความถูกต้อง ใครเป็นพวกที่น่าเชื่อถือกว่ากันระหว่างนักวิทยาศาสตร์แก่นกับนักวิทยาศาสตร์หนุ่ม?

วิทยาศาสตร์ที่ต้องใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์และความเป็นวัตถุวิสัย (objectivity) กลับทำให้ประจักษ์ได้ว่าข้อมูลที่อยู่ตรงหน้าก็พร้อมที่จะดำเนินไปในทิศทางที่ขัดแย้งกันได้เสมอ ข้อเสนอทางวิทยาศาสตร์สามารถที่จะแบ่งขั้ว (polarization) ได้เสมอ วิทยาศาสตร์ที่สร้างความสมเหตุสมผลมาจากการทดลอง และข้อมูลเชิงประจักษ์ของเหล่านักวิทยาศาสตร์สูงอายุกับนักวิทยาศาสตร์อายุน้อย ๆ จึงพร้อมเสมอที่จะมีความแตกต่างกันในข้อสรุป เส้นแบ่งระหว่างอายุ ทำให้ “นักวิทยาศาสตร์สูงอายุ” จะถูกจัดให้เป็นพวก ‘OK Boomer’

“ความขัดแย้งระหว่างวัย” กลายมาเป็นประเด็นที่สำคัญในต้นศตวรรษที่ยี่สิบเอ็ด หลังจาก “ความขัดแย้งระหว่างวัย” เป็นเรื่องร้อน ๆ แห่งยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สองจนทำให้คำว่า “ช่องว่างระหว่างวัย” (generation gap) กลายมาเป็นคำสำคัญ แม้ว่าเรื่อง “วัย” หรือ “generation” จะเป็นปัญหามาตั้งแต่ครั้งหลังของศตวรรษที่สิบเก้าแล้วก็ตาม “วัย” ในฐานะหน่วยของการวิเคราะห์เป็นที่กล่าวถึงอย่างมากมาตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ยี่สิบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่งที่คนหนุ่มจำนวนมากตายไปในสงคราม ขบวนการคนหนุ่มสาว (Youth Movement) ได้กลายมาเป็นกำลังสำคัญทางการเมือง แนวความคิดเรื่อง “วัย” ของ Karl Mannheim (1928) นั้นเป็นตัวอย่างที่ดี

สำหรับในด้านศตวรรษที่ยี่สิบเอ็ดความขัดแย้งที่นำไปสู่ความรื้อนแรงของ “การปะทะกันระหว่างวัย” หรือคนแก่กับคนหนุ่มสาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหล่า Boomers กับรุ่นหลังนั้น ยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เหล่า “Boomers” ถูกโจมตีว่าเป็นพวก “Sociopath” หรือเป็น “หัวขโมย” ที่ได้ “ปล้น” สิ่งมีค่าในชีวิตของคนรุ่นหลัง ๆ ไป โดยคนสูงอายุเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นผู้ได้ประโยชน์จากโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม การเมืองเอาไว้เท่านั้น แต่ยังไม่ยอมปล่อยสิ่งมีค่าต่าง ๆ เหล่าให้กับคนรุ่นหลัง ๆ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนอายุสิบถึงสี่สิบปี) ได้จัดการ ทั้ง ๆ ที่โลกศพบจะเป็นอะไรที่อยู่ข้างหน้าของเหล่า “Boomers” แล้วก็ตาม ในขณะที่เดียวกันเหล่า ‘Boomers’ ก็โจมตีคนรุ่นหลัง ๆ เช่นว่า ไม่ขยันทำงาน ฯลฯ กรอบความคิดแบบ ‘From Rag to Riches’ ของยุค ‘Gilded Age’ ยังเป็นคาถาสำคัญของคนสูงอายุ

อย่างไรก็ดีตั้งแต่การขยายตัวของเสรีนิยมใหม่ที่นำไปสู่การขยายตัวของความไม่เท่าเทียมกัน นำไปสู่ปัญหาเศรษฐกิจโลก การจ้างแรงงานแบบไม่ถาวร การสิ้นสุดของสวัสดิการ ความไม่มั่นคงในชีวิตในมิติต่าง ๆ การล่มสลายของภาคการเงินในปี ค.ศ. 2008 ไล่มาจนถึง COVID-19 ความรื้อนแรงของความขัดแย้งระหว่างวัยอยู่ในอัตราเร่งที่หนักแน่น คนหนุ่มสาวที่โลกศพบยังอยู่อีกไกลนั้นจึงคิดว่าถึงเวลาแล้วที่จะต้องเอาสิ่งที่ ‘Boomers’ ครอบครองเอาไว้กลับคืนมา “ชีวิตและอนาคตของฉันจะไม่ยอมให้คนแก่อย่างพวกเอ็งมาทำลายชีวิตของเราอีกต่อไปแล้ว” จึงเป็นเสียงที่ดังอยู่ในหัวตอนแรก ๆ เพียงแต่เสียงแบบนี้ทะลุหูหรือออกมาเรื่อย ๆ จนไปกระแทกรูหูที่ไม่ค่อยจะได้ยินแล้วของคนสูงอายุมากขึ้นเรื่อย ๆ

ธเนศ วงศ์ยานนาวา
บรรณาธิการ